

LEIDEN INSTITUTE FOR BRAIN AND COGNITION

LIBC PUBLIEKSDAG 2016

Onzekere Tijden: Struikelblok of Springplank?
4 November, Stadsgehoorzaal Leiden

08.30-0915

Stadsgehoorzaal is open vanaf 08.30 uur

Welkom door [prof.dr. Nic van der Wee](#)

Opening door de **Henri Lenferink, burgemeester van Leiden**

Thema van vandaag door [prof. dr. Bernhard Hommel](#)

De Ander als brenger van onzekerheid door [Miguel John Versluys](#)

We weten allemaal dat wij als mens onlosmakelijk met anderen verbonden zijn. Wanneer de ander een onbekende is, een vreemdeling met een ander uiterlijk en/of andere waarden en normen, roept dit echter ook onzekerheid op, en angst. Maar is het niet zo dat we in feite niet kunnen bestaan zonder de ander? Dat de ander, en de onzekerheid die de confrontatie met ander met zich meebrengt, wellicht een noodzakelijke voorwaarde is om te komen tot ontwikkeling en innovatie? In mijn lezing zal ik deze vragen behandelen vanuit een historisch perspectief. Dat is zinvol omdat veel van de dichotomieën die we tegenwoordig gebruiken om te proberen het 'Zelf' en de 'Ander' uit elkaar te houden (en onze onzekerheden te bestrijden) voor het eerst zijn geformuleerd in de klassieke Oudheid en latere historische perioden; denk bijvoorbeeld aan de tegenstelling die er zou bestaan tussen Oost (de Perzen) en West (de Grieken). Ik zal daarbij aandacht besteden aan het werk van de Franse sociologe en psychoanalytica Julia Kristeva ('de Vreemdeling in onszelf') en aan de recente roman 'Moussa of de dood van een Arabier' van Kamel Daoud; een boek dat u allemaal moet lezen!

The island of all together

Een ontmoeting met de documentairemakers van 'The island of all together'. **Philip Brink en Marieke van der Velden** nodigden toeristen en Syriërs uit om met elkaar in gesprek te gaan. In de korte documentaire The Island of all Together spreken vluchtelingen en vakantiegangers elkaar over oorlog en de overtocht, maar ook over werk, auto's, kleinkinderen en lievelingsfilms.

Koffiepauze en pauzprogramma

Ochtendprogramma van 09.15 uur tot
12.10 uur

LEIDEN INSTITUTE FOR BRAIN AND COGNITION

De evolutionaire wortels van discriminatie door dr. Mariska Kret

Wereldwijd zijn miljoenen mensen op de vlucht voor intolerantie, geweld en discriminatie. Ook Nederland is in de ban van vluchtelingen en reacties op de inkomende stroom wisselen. Enerzijds zijn er vrijwilligers die hen proberen te helpen, anderzijds is er opkomende weerstand en vijandigheid jegens vluchtelingen. Naast deze openlijke vormen van discriminatie stelt onze maatschappij met een minder zichtbare, maar niet minder destructieve vorm van discriminatie, te weten, seksisme. Waarom is discriminatie zo'n wijdverspreid probleem? De universaliteit doet vermoeden dat dit evolutionair gezien diep geworteld zit. Door de vergelijking te maken tussen de mens en de nauw verwante chimpansee (*Pan troglodytes*) en bonobo (*Pan paniscus*), die totaal verschillend omgaan met buitenlanders en vrouwen, benadert dr. Kret discriminatie vanaf het grensvlak van de psychologie en de primatologie waarmee ze inzicht hoopt te krijgen in de evolutionaire wortels van discriminatie.

De elektronische ander door drs. Roy de Kleijn

Doemscenario's sieren krantenkoppen: "Werknemers vrezen robotisering", "Al 154.000 administratieve banen weg door robots". Het ziet er blijkbaar niet al te rooskleurig uit voor mensen van vlees en bloed op de arbeidsmarkt. Hoe kunnen we onze hypotheek betalen als robots al onze banen inpikken? In dit praatje zal dr. de Kleijn antwoord geven op deze vraag, en laat ik zien dat we nog niks te vrezen hebben. Sterker nog: misschien kunnen we er ons voordeel mee doen!

Discussie door prof.dr. Carsten de Dreu

Prof. dr. Carsten de Dreu is hoogleraar sociale en organisatiepsychologie aan de Universiteit van Leiden en distinguished research fellow aan the University of Oxford. Hij bestudeert de neurobiologische en sociaalpsychologische mechanismen die een rol spelen bij conflict en samenwerking binnen en tussen groepen. Naast wetenschappelijke artikelen publiceerde hij onder andere de boeken "Bang voor conflict" (2008) en "Creativiteit krijg je niet voor niks" (2016). Voor zijn onderzoek ontving hij in 2015 de Hendrik Mullerprijs voor de Maatschappij en Gedragswetenschappen van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen. Carsten de Dreu is voormalig president van de European Association of Social Psychology en was redacteur bij diverse wetenschappelijke tijdschriften, waaronder het Journal of Personality and Social Psychology.

12.10-
12.55

Lunchpauze en pauzeprogramma

Middagprogramma van 12.55 uur tot 17.00 uur

LEIDEN INSTITUTE FOR BRAIN AND COGNITION

Bedreigingen: op reageren en van leren - hoe sturen stresshormonen het brein? door [prof.dr. Onno Meijer](#)

Professor Onno Meijer (1967) is een 'cortisololoog' - een deskundige op het gebied van een van onze belangrijkste stresshormonen, het cortisol. Hij onderzoekt hoe cortisol zo krachtige invloed kan hebben op lijf en leden. Zijn grootste passie daarbij zijn de hersenen. Omdat stress en cortisol daadwerkelijk zorgen voor een boel veranderingen in de hersenen maakt het ons toch - tot op zekere hoogte - een ander mens. Letterlijk. Vaak is dat goed en soms is dat slecht. In zijn onderzoek probeert Meijer uit te vinden of we die goede en kwade kanten van het stresshormoon ook kunnen benutten bij behandeling van (hersens)ziekten.

Het veerkrachtige brein door [drs. Steven van der Werff](#)

In de afgelopen decennia is er veel onderzoek gedaan naar hoe het brein verandert onder invloed van traumatische ervaringen en hoe deze veranderingen in relatie staan tot het ontwikkelen van een psychiatrische stoornis zoals een posttraumatische stress stoornis. In zijn onderzoek draait Steven van der Werff de medaille om: hij onderzoekt waarom sommige mensen juist beschermd zijn tegen de negatieve effecten van traumatische ervaringen. Zijn onderzoek is uitgevoerd binnen de Nederlandse Politie, een beroepsgroep die zeer regelmatig te maken heeft met zeer heftige ervaringen, en om te zien hoe veerkracht geregeld is in het brein maakt hij gebruik van MRI technieken om het brein zichtbaar en meetbaar te maken.

Back to the Roots: Onzekerheid als uitkomst van vroege levenservaringen door [prof.dr. Bernet Elzinga](#)

Hoewel Freud in de academische wereld lange tijd taboe is geweest, toont steeds meer onderzoek aan dat de basis van ons psychisch welzijn wel degelijk voor een groot deel in de jeugd jaren ligt. De context waarin we opgroeien, en de emotionele steun die we ontvangen van met name ouders blijkt een belangrijke bron voor latere (on)zekerheid en psychisch welzijn te zijn. Zowel het krijgen als het ontbreken van die steun in de kindertijd - vooral bij emotionele verwaarlozing of mishandeling - hebben zichtbaar effect op de ontwikkeling van het brein, met alle gevolgen van dien. Recent onderzoek wijst uit dat stressvolle ervaringen gedurende de kindertijd ook het functioneren van onze genen kunnen aansturen (epigenetica), bijvoorbeeld door de genen van het stresssysteem te beïnvloeden. Het inzicht dat traumatische ervaringen kunnen leiden tot langdurige veranderingen in het brein en genen roept de vraag op of er weinig anders op zit dan te accepteren dat mensen, en hun brein en genen, nu eenmaal veranderen na dergelijke nare gebeurtenissen. Of zijn er mogelijkheden om deze veranderingen, bijvoorbeeld door therapie, terug te draaien, en er zelfs sterker door te worden, in de lijn van het adagium van Nietzsche: "*What doesn't kill you makes you stronger*".

LEIDEN INSTITUTE FOR BRAIN AND COGNITION

Theepauze

Ons brein is een spier: Waarom met pensioen gaan IQ kost
door **prof.dr. Bernhard Hommel**

Er is toenemend bewijs voor de stelling dat onze mentale vaardigheden een weerspiegeling zijn van ons lichaam de rol daarvan in onze fysieke en sociale omgeving. Voor cognitieve veroudering heeft dit bijzonder dramatische implicaties. Enerzijds worden ouderen geconfronteerd met een toenemende achteruitgang van de lichamelijke conditie maar daarbij komt ook nog de maatschappelijke beslissing om oudere mensen door pension op inactief te stellen. Dit heeft tot gevolg dat ook mentale vaardigheden aangetast worden. Maar het verband tussen geest en lichaam betekent dat we ons mentale lot zelf in handen kunnen nemen: fysieke, sociale en intellectuele activiteiten kunnen niet alleen ons lichaam maar ook onze geest weer naar boven brengen!

Twee-talige opvoeding - struikelblok of kans? door prof.dr. Wander Lowie

Wander Lowie zal op dit symposium ingaan op de vraag of meertaligheid bij kinderen leidt tot verwarring en een beperkte ontwikkeling van de moedertaal, of dat het juist leidt tot een bredere ontwikkeling en het gemakkelijk leren van talen. Wander Lowie is hoogleraar in Groningen en is verbonden aan het Center for Language and Cognition en het interdisciplinaire onderzoeksinstituut Behavioural and Cognitive Neuroscience in Groningen. In zijn onderzoek bestudeert onder meer de effecten van meertaligheid in het brein en in de maatschappij. Daarnaast onderzoekt hij de effecten van onderwijs in tweedetaalverwerving bij kinderen en bij volwassenen.